Belang van zandwegen
Waar hebben we het over?
natuur dichtbij huis
Brabants Landschap
Coördinatiepunt Landschapsbeheer
Ferdinand ter Schure
14 september 2022

Zandwegen
in agrarisch
gebied

Waarde van zandwegen

- cultuurhistorisch
- landschappelijk
- recreatief

Dragen zandwegen in agrarisch gebied bij aan biodiversiteit?

Onderzoek door adviesbureau Ecologica in 2019

Deze presentatie

- Intro zandpaden
- Onderzoek: aanpak en resultaten
- Vervolg

Functie zandwegen

verbindingsweg
kerkepad
smokkelpad
dreef

Zandwegen als relicten

- verharden verbindingswegen
- urbanisatie
- ruilverkavelingen (schaalvergroting en functieverandering)

recenter:

- aanbrengen semiverharding
- aanleg fietspaden
- zwaar lb-verkeer
- landjepik

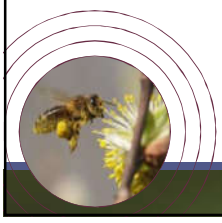

Zondag van het zandpad

2019 initiatief Brabants Hoeders

gedichten – verhalen – schilderijen – fotowedstrijd - film

kwartaalblad BL 'De tragiek van trage wegen in een snelle tijd'

Handreiking bescherming zandpaden BMF 2019

Onderzoek

Waarde voor flora en fauna

Willem Iven

Ode aan zandpad: "ecologische waarde van agrarisch cultuurlandschap te danken aan overgebleven landweggetjes"

40% van inheemse flora

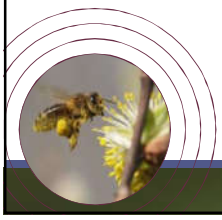

Onderzoeksopdracht Ecologica in 2019 beknopt inventarisatie-onderzoek

- wilde bijen
- dagvlinders
- sprinkhanen
- angeldragende wespen

aangevuld met tellingen van broedvogels en planten

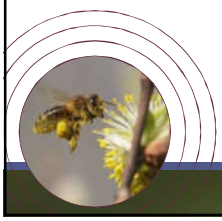

Onderzoeksvragen

- Hoe hoog is biodiversiteit op/langs zandwegen?
- Zijn er kritische soorten?
- Verschil natuurwaarde zandweg – verharde weg?
- Verschil in soortenrijkdom tussen wegen met diverse typen begroeiingen?

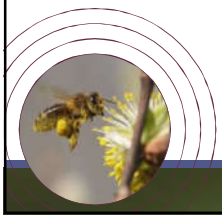

Opzet

selectie van 18 zandwegen in 3 regio's: Baarle Nassau, Schijndel en Heesch

+ in elke regio 2 vergelijkbare verharde wegen -> 24 proefvlakken

- aan weerszijden lb-grond
- transecten van 200 m
- 6 typen zandwegen (verschil in aanwezige begroeiing)
- 3 bezoeken: eind mei, eind juni en begin augustus
- gemidd. 35 min. zoektijd
- tijdstip 10.00 – 18.00

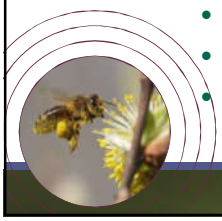

Resultaten

Wilde bijen

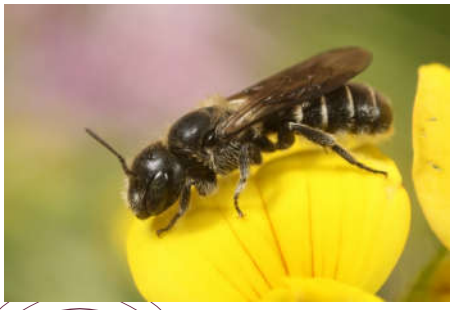

zwartgespoorde houtmetselbij

bron	aantal soorten	aantal Rode Lijst
dit onderzoek	68	5
proefvlakken zandweg	61	3
proefvlakken verhard	27	2

enkele soorten:
- kleine tuinmaskerbij
- zompmaskerbij
- wafelbloedbij
- zwartgespoorde houtmetselbij
- fluitenkruidbij
- **rink's maskerbij**
- geelstaartklaverzandbij
- steilrandgroefbij

Andere soortgroepen

kleine parelmoervlinder

ivoorwesp

soortgroep	aantal soorten	aantal Rode Lijst
broedvogels	33	4
dagvlinders	22	2
sprinkhanen	10	-
wespen	64	-

hoogste soortenrijkdom bij zandwegen met structuurrijke bermen

Antwoord op onderzoeksvragen

- Hoe hoog is biodiversiteit op/langs zandwegen?

Totaal 183 soorten; per proefvlak gemidd. 36 soorten

- Zijn er kritische soorten?

8 Rode Lijst, 15 zeldzame, 14 prioritaire lijst, 51 soorten minder algemeen

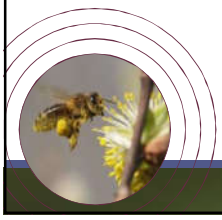

- Verschil natuurwaarde onverhard – verhard?

per proefvlak 47% meer **soorten** bij zandwegen

in 18 proefvlakken: 186 soorten
bij 6 verhard: 75 soorten
-> statistisch significant

nesten pluimvoetbij

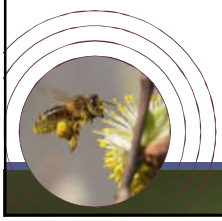

Bij zandwegen 62% meer **exemplaren**

Asfalteren zandweg
=> 36% afname
natuurwaarde

Suggesties voor verder onderzoek

o.a. nader onderzoek naar broedvogels, kleine zoogdieren, bodemfauna (spinnen/loopkevers)

Natuurwaarde zandwegen

Onderzoek laat zien dat onverharde wegen in agrarisch gebied ook voor de biodiversiteit van grote waarde kunnen zijn

Rapportage -> website BL
Natuur, Bos en Landschap jan. 2021

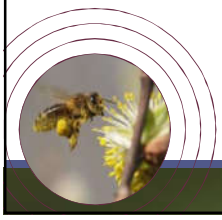

Wat kunnen we doen?

- zandwegen in kaart
- planologisch beschermen
- cult.hist.waarde
- draagvlak vergroten
- herstel en ontwikkeling van bermen (o.a. evz-functie)

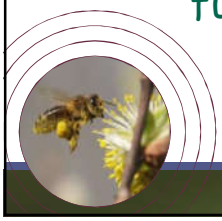

Opties/instrumenten

- verkiezing mooiste zandpad
- ommetjes
- handhaven kad.grenzen
- optimaliseren bermbeheer
- verharding verwijderen
- bermen verbreden (kavelruil)
- regelingen voor akker- en graskruidenranden

Voorbeeld Groesbeek

VRAGEN?
www.brabantslandschap.nl
fterschure@brabantslandschap.nl